

Tiivistelmä: Tampereen kaupunkiseudun elinkeinostrategian seuranta ja arviointi -täydentävät linjaukset 2022–2025.

Tampereen kaupunkiseudun elinkeinostrategia valmistui vuoden 2019 lopussa. Tampereen kaupunkiseudun elinkeinostrategian yhteinen visio vuoteen 2025 on ”Uudistumiskyvyltään ylivoimainen – kestävästi kasvava”. Visio toteutuu saavuttamalla tavoitteet parhaasta yrityskokemuksesta, vetovoimaisesta teollisesta kasvualustasta, uudistumis- ja innovaatiokyvykkyyksien vahvistamisesta sekä kestävästi kasvavasta, kilpailukykyisestä elinkeinoelämästä. Tavoitteet toteutuvat käytännön toiminnaksi kahdeksan kärjen kautta.

Vuonna 2022 strategiakauden ollessa puolivälissä yritysten toimintaympäristö on vuoden 2019 loppuun verrattuna monella tapaa erilainen. Strategian hyväksymisen yhteydessä sovittiin strategian ajantasaisuuden ja vaikuttavuuden arvioinnista kauden puolivälissä. Päivitystarpeet kartoitettiin ja strategia arvioitiin itsearvioinnin ja kehittämistavoitteiden pohjalta dokumenttianalyysin, haastatteluilla ja verkkokyselyllä marraskuun 2021 ja maaliskuun 2022 välisenä aikana Business Tampere Oy:n toimeksiannosta. Prosessiin osallistui noin 50 yritysten ja elinkeino-organisaatioiden edustajaa.

Haastattelut ja kyselytulokset osoittavat, että elinkeinostrategiaa pidetään edelleen ajantasaisena. Strategian tavoitteiden ja kärkien nähdään konkretisoituneen käytännön toiminnaksi, ja strategialla arvioidaan olevan melko suurta tai kehittyvää vaikuttavuutta. Vaikka tarvetta merkittäväälle päivitykselle ei koeta, on tarpeen varmistaa kaupunkiseudun elinkeinostrategian olevan linjassa EU-tasoisien, kansallisten sekä seutustrategian linjausten kanssa.

Vuoden 2019 jälkeen Tampereen kaupunkiseudun yritysten toimintaympäristö on monella tapaa muuttunut. Suurimpia muutoksia ovat maailmanpolitiikan käänneet ja niiden heijastusvaikutukset markkinoihin, jo kaksi vuotta jatkunut covid-19-pandemia ja viimeaikaisimpana muutoksena Venäjän hyökkäys Ukrainaan, ja sodan seurauksena lännen Venäjälle asettamat pakotteet sekä Venäjän vastapakotteet ja toimenpiteet. Ne vaikuttavat paikalliseen toimintaympäristöön laajasti.

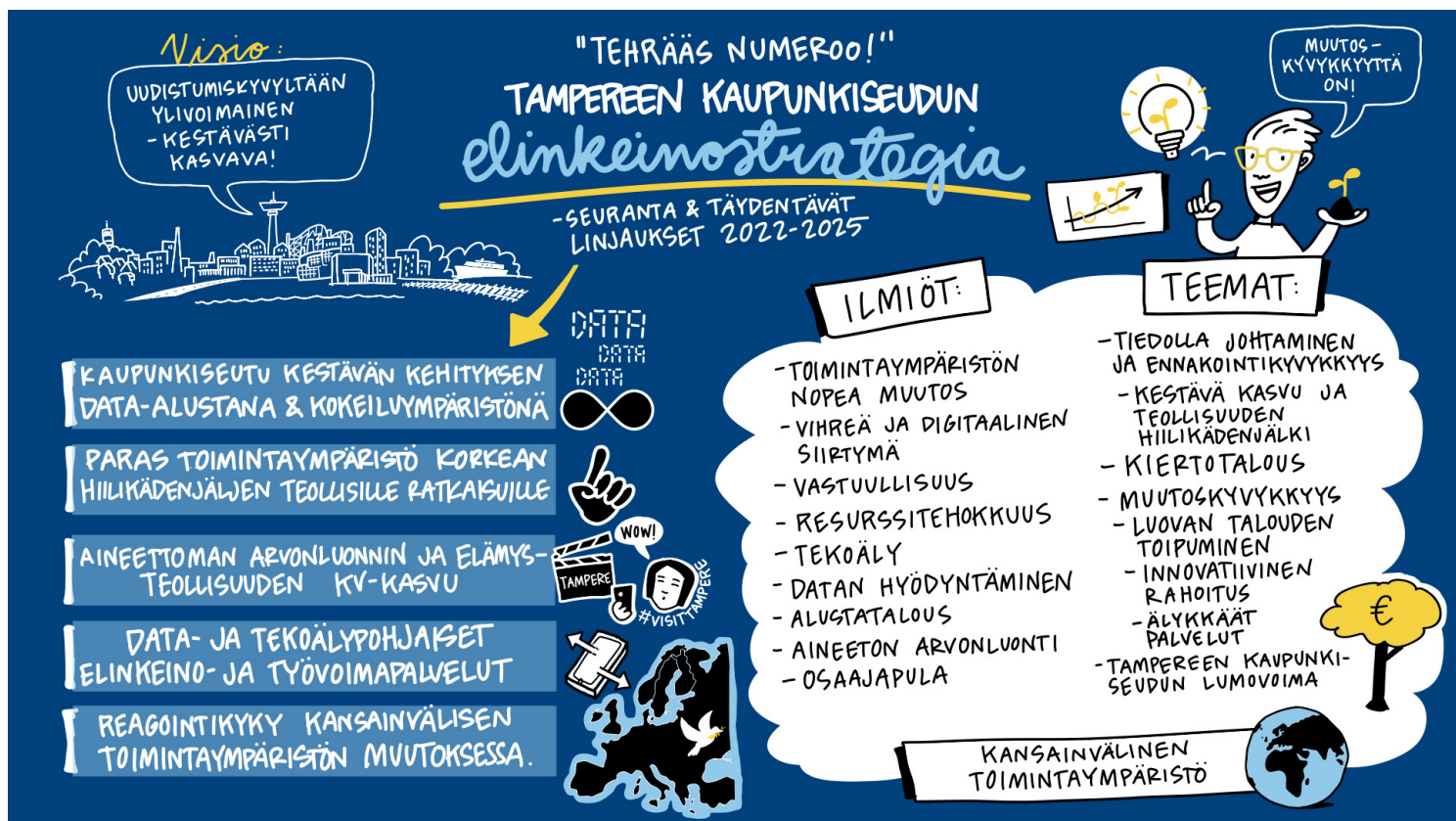
Vihreän ja digitaalisen siirtymän merkittävä rooli ilmenee EU-tasoisissa, kansallisissa, maakunnallisissa ja seudullisissa strategialinjauksissa. Datatalouden ja vastuullisuuden merkitys on korostunut. Lainsäädännöllinen toimintaympäristö kehittyi koko ajan. EU:n uudet digisäädökset pyrkivät lisäämään Euroopan datamarkkinoiden yhtenäisyyttä, ohjaamaan markkinoiden kehitystä etupainotteisesti EU:n arvojen mukaiseen suuntaan ja tasapainottamaan kilpailuaselmia suhteessa Kiinaan ja Yhdysvaltoihin. Teknologisesta näkökulmasta on nähtävillä pandemian myötä nopeutunut digiloikka. Teknologia sulautuu kaikkeen.

Maakunnan ja Tampereen kaupungin linjauksissa korostetaan elämystalouden merkitystä. Myös kansallisen tason linjauksissa tunnustetaan alan erityinen elvytystarve pandemiarajoitusten jälkeen. Aineettomalle arvonluonnille tarjoutuu digitaalisessa kokemusmaailmassa uudenlaisia kansainvälisen kasvun mahdollisuuksia. Tarve osajapulan ratkomiseksi nousee esille niin kansallisissa ohjelmissa, Tampereen kaupungin strategiassa kuin haastatteluissa. Hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen kuntien uusi elinvoimarooi korostaa kuntien vastuulla olevien elinkeinopalvelujen merkitystä.

Uusi kesällä 2022 valmistuva seutustrategia visioi vuoteen 2040 tapahtuvaa tulevaisuussiirtymää, jossa pääviestit rakentuvat lumoavan arjen, fiksun kasvun ja maailmalle avoinna olevan toiminnan päälle. Ekologisesti kestävä kasvu ja globaali toimintaympäristö nousevat yhteisiksi teemoiksi elinkeinostrategian kanssa.

Visio ja strategiset tavoitteet ovat edelleen ajanmukaisia, mutta toimintaympäristön nopea muuttuminen edellyttää seudun elinkeinotoimijoilta entistä suurempaa muutuskäykyä ja painopisteiden päivittämistä. Täydentävät linjaukset on kiteytetty viiteen teemaan, jotka ovat:

1. Kaupunkiseutu kestävän kehityksen data-alustana ja kokeiluympäristönä
2. Paras toimintaympäristö korkean hiilikädenjäljen teollisille ratkaisuille
3. Aineettoman arvonluonnin ja elämysteollisuuden kansainvälinen kasvu
4. Data- ja tekoälypohjaiset elinkeino- ja työvoimapalvelut
5. Reagointikyky kansainvälisen toimintaympäristön muutoksessa

Kaupunkiseutu kestävän kehityksen data- alustana ja kokeilu- ympäristönä

Vuoteen 2025 mennessä Tampereen seudulla tuetaan elinkeinopoliittisilla toimenpiteillä kestävää ja vastuullista kehitystä edistävää datapohjaa päätöksenteolle, kestävälle kaupunkikehitykselle, innovaatioille ja liiketoiminnalle. Siilomaisia pilotointi- ja testiympäristöjä pyritään kokoamaan esim. yhdistämällä kokeilujen kautta nykyistä laajempia ja vaikuttavampia kokonaisuuksia. Konkreettisten datavetoisten, vastuullisuutta edistävien käyttötapausten kautta kiihdytetään dataekosysteemin ja kiertotalouden seudullisen toimijaverkoston rakentumista ja luodaan houkuttelevaa toimintaympäristöä kestävälle liiketoiminnalle.

Esimerkkejä teeman perusteluista

		
<p>1. Euroopan datastrategialla rakennetaan johtava datavetoinen markkina Yhdysvaltojen ja Kiinan rinnalle.</p>	<p>3. Aitoa ekosysteemitointia on vaikea saada aikaan ilman yhteistä dataa, alustaa ja kehittämisen painopistettä.</p>	<p>5. Tampereen kaupunkiseudulla on monipuolista kyvykkyyttä hyötyä datatalouden murroksesta ja tarve edistää kiertotaloutta.</p>
<p>2. Kansalliset strategiat ja ohjelmat korostavat dataperusteisen kasvun ja vihreän siirtymän tärkeyttä.</p>	<p>4. Digitaaliset innovaatiokeskittymät tukevat uusien teknologioiden käyttöönottoa ja älykkäiden ratkaisujen kehittämistä.</p>	<p>6. Kaupunkiseutu on kestävän kasvun datakeskittymä, kokeiluympäristö, mikä kiihdyttää dataekosysteemin syntyä.</p>

Esimerkkejä teeman mahdollisista toimenpidekokonaisuuksista

1. Hankeaktivointi ja yritystarpeisiin vastaavan, suoran vihreän siirtymän EU-rahoituksen varmistaminen.	2. Kaupunki testialustana: data-vetoisten, kestävän kehityksen kokeilu ympäristöjen kehittäminen, kokeilualueiden yhteinen kehittämistoiminta ja synergioiden hyödyntäminen.	3. Digikiertotalouden ratkaisut: kiertotalouden ekosysteemien ja niitä tukevien dataratkaisujen kehittäminen.
4. Älykästä ja kestävästä kaupunkikehitystä edistävät nopeat kokeilut ja innovatiiviset hankinnat.	5. Vahva resurssointi kestävän kehityksen yrityspalveluihin.	6. Yritysten keskinäisen oppimisen tukeminen datan jakamisen ja vastuullisuuden kysymyksissä.

” Dataan liittyvät asiat pitää olla vahvasti mukana, se on erityisosaamisalue, mitä Tampereen seudulla jo on.”

”Kuinka dataa julkisen ja yksityisen välillä voidaan jakaa ja hyödyntää ja millaista liiketoimintaa siitä voi syntyä? Kaupungilla on jotain vetoja ollut siitä, kannattaa vahvistaa kaupunki testialustana -näkökulmaa.”

Paras toimintaympäristö korkean hiilikädenjäljen teollisille ratkaisuille ja vastuulliselle liiketoiminnalle

Vuoteen 2025 mennessä vahvistetaan Tampereen seudun tunnettuutta korkean hiilikädenjäljen teollisten ratkaisujen tuottajana ja vetovoimaisena toimintaympäristönä vastuulliselle liiketoiminnalle. Tämä edellyttää uusiutuvan ja päästöttömän sähkön ja biokaasun kohtuuhintaisen saatavuuden parantamista sekä energiaratkaisujen innovaatioekosysteemien (ml. energian varastoitavuuden) kehittämistä. Vihreää siirtymää tukevan EU-rahoituksen kanavointi seudulle voi osaltaan tukea myös esimerkiksi Venäjän viennin loppumisesta kärsivää teollisuutta.

Esimerkkejä teeman perusteluista

		
<p>1. Suomen kestävän kasvun ohjelmassa tavoitteena on edistää teollisuuden päästöjen vähentämistä, resurssitehokkuutta sekä kädenjälkiratkaisuja.</p>	<p>3. Pirkanmaan älykkäässä erikoistumisessa tähdätään johtavaan asemaan teollisissa korkean hiilikädenjäljen ratkaisussa.</p>	<p>5. Tarve vihreän ja kohtuuhintaisen energian ja biokaasun riittävän tarjonnan mahdollis-tavalle ekosysteemille.</p>
<p>2. Uudistuvan teollisuuden strategian mukaan Suomi on vuonna 2030 globaali edelläkävijä ilmastonmuutokseen liittyvissä teollisissa korkean hiilikädenjäljen ratkaisussa.</p>	<p>4. Teollisuuden kärkiyritykset kaupunkiseudulla ovat tehneet merkittäviä investointeja vihreään siirtymään ja kehittäneet kädenjälkiratkaisuja.</p>	<p>6. Tarvitaan vihreää siirtymää edistävän ja yritystarpeisiin vastaavan EU-rahoituksen kanavoimista kaupunkiseudulle.</p>

Esimerkkejä teeman mahdollisista toimenpidekokonaisuuksista

<p>1. Hankeaktivointi ja yritystarpeisiin vastaavan, suoran vihreän siirtymän EU-rahoituksen varmistaminen ja vihreiden investointien edistäminen.</p>	<p>2. Korkea hiilikädenjälki vahvemmin näkyville niin teollisuuden kuin kaupunkiseudun imagossa ja lumovoimassa.</p>	<p>3. Päästövähennystarpeisiin vastaavan energijärjestelmän ja infrastruktuurin kehittäminen.</p>
<p>4. Ajatushautomo: seudullisten strategisten mahdollisuuksien arvioiminen – rooli vetytaloudessa, energiayhteisöt ja alueelliset energiaratkaisut.</p>	<p>5. Vihreän, kohtuuhintaisen energian ja biokaasun riittävän tarjonnan varmistaminen auttaa vihreässä siirtymässä ja omavaraisuuden lisäämisessä.</p>	<p>6. Vertailuanalysit, kohtaamisten edistäminen ja vertaisoppimisen tukeminen.</p>

” Ilmasto, hiilineutraalisuus, sen voimakkaampi huomioinen, energiamuotojen muutos ja muros, puute puhtaasta energiasta. --- Sähkön hinta on nyt kymmenkertainen. --- On siirrytty vihreään siirtymään liian nopeasti, ei ole kapasiteettia, ei tapahdu hetkessä, ei ole vielä vetyä, näitä huomioisin.”

”EU-rahoitusta nykyistä suuremmin yritysten tarpeisiin, tehokkaammin hankittua EU-rahaa. Pitää hahmottaa tulevaisuus missä meidän toiveet ja tarpeet natsaisi tulevaan eurooppalaiseen kehitykseen sääntelyn ja rahoituslinjausten suhteen.”

Aineettoman arvonluonnin ja elämysteollisuuden kansainvälinen kasvu

Rakennetaan Tampereen seudusta vuoteen 2025 mennessä merkittävä eurooppalainen audiovisuaalisen liiketoiminnan keskittymä. Tapahtumat, aineettoman liiketoiminnan arvonluonti, digitaaliset ratkaisut yhdistettynä kasvavaan palveluliiketoimintojen arvoketjuun tekevät seudusta kansallisen veturin. Tampere edesauttaa OKM- ja TEM-vetoisen audiovisuaalisen alan kasvusopimuksen syntymistä ja sen tavoitteita, joilla kasvatetaan toimialan koko arvoketjua nykyisestä 1,3 miljardin vuosiliikevaihdosta.

Elämysteollisuuteen liittyy myös Tampereen seudun kansainvälinen tunnettuus, lumovoima, kestävä matkailu ja kansainväliset kongressit, joiden avulla vahvistetaan alueen elinkeinoelämää ja elämyksellisyyttä.

Tavoitteena on, että menestyvät alan yritykset investoivat kaupunkiseudulle, luovat työpaikkoja, verotuloja, ja siten edistävät kaupunkiseudun hyvinvointia ja lisäävät kansainvälisesti menestyvillä lopputuotteillaan kaupunkiseudun lumovoimaa.

Esimerkkejä teeman perusteluista

1. Suomen kestävän kasvun ohjelmassa edistetään luovan talouden toipumista, uudistumista ja kestävä kasvua.

2. Pirkanmaan älykkään erikoistumisen strategiassa yhtenä kärkenä on kulttuuri ja digitaalinen elämys-talous.

3. Tampere nähdään 2030 kaupungin strategiasa kansainvälisen tason tapahtumien, kongressien ja audio-visuaalisen liiketoiminnan keskittymänä ja yrittäjyydelle parhaat puitteet luovana toimintaympäristönä.

4. Digitaaliset tavat kokea mahdollistavat uudistumisen monilla muillakin sektoreilla kuin luovilla aloilla. Luovan talouden edistäminen edellyttää ajattelutavan muutosta elinkeinopolitiikassa.

Esimerkkejä teeman mahdollisista toimenpidekokonaisuuksista		
1. Kaupunkiseudun profilointi kansainvälisten audiovisuaalisten tuotantojen, kehittyvän infrastruktuurin ja osaamisen sekä lippulaivahankkeiden kautta.	2. Elinkeinopolittiset toimet, joilla audiovisuaalisen alan liikevaihto kaksinkertaistuu seuraavan viiden vuoden aikana.	3. Erityinen painotus kansainvälisen, skaalautuvan aineettomiin oikeuksiin liittyvän liiketoiminnan kehittämisessä sekä innovatiivisten rahoitusmallien rakentamisessa.
4. Tampereen seudun kansainvälinen tunnettuus ja lumovoima kasvaa mediatoimenpiteiden ja kampanjoiden avulla.	5. Tampereelle houkutellaan kansainvälisiä yritystapahtumia yhteistyössä Nokia Arenan, Tampere-talon, TESKin ja hotelliketjujen kanssa.	6. Luovien ja muiden alojen kohottaminen ja törmäyttäminen esim. kokeiluiden ja kehityshankkeiden kautta.

” Sen lisäksi, että on valmistava teollisuus, niin aineettomaan arvonluontiin, IPR-kehitykseen, luoviin aloihin, peliala, tapahtuma-ala, se, että niiden merkitys aidosti tunnustetaan myös elinkeinostrategiassa, olisi ihan fiksu teko.”

”Isot kasvumahdollisuudet tulee olemaan digitaalisissa tavoissa kokea ja elää. --- Siellä on mahdollisuus ponnistaa uuteen ja tuntemattomaan kasvuaan, mitä ei ole vielä tiedostettu. Pitkät valot päälle laittamalla ja yhteen ponnistamalla olisi mahdollisuus johonkin tosi uuteen ja isoon.”

IV Data- ja tekoäly- pohjaiset elinkeino- ja työvoima- palvelut

Kaupunkiseutu vastaa muutoskyvykkäillä palveluillaan yritysten erilaisiin tilanteisiin ja tukee elinkeinotoiminnan elpymistä ja kehittymistä. Toimintaympäristön nopeat ja samanaikaiset muutokset edellyttävät kykyä vastata haasteisiin palvelutarpeita ennakoivilla ja oikein kohdentuvilla palveluilla. Tähän päästään kehittämällä data- ja tekoälypohjaisia palveluja sekä asiakkuusprosesseja. Palveluja kohdennetaan liiketoiminnan uudistamiseen, innovaatiotoimintaan, rahoitukseen (myös kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmän edistämiseen yrityksissä) ja

kansainvälisyysasteen nostamiseen sekä viennin kehittämiseen. Lisäksi geopoliittinen tilanne entisestään korostaa osaajapulan ja kansainvälisten osaajien houkuttelun haastetta. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymiseen liittyvä murros kuntakentässä sekä TE-palvelujen uudistus lisäävät elinkeinopalveluiden roolin korostamisen ja vaikuttavuuden tarvetta.

Esimerkkejä teeman perusteluista		
		
<p>1. Suomen kestävän kasvun ohjelmassa tavoitellaan työllisyysasteen ja osaamistason nostamista.</p>	<p>3. Osaajapula on edelleen haaste. Geopoliittinen tilanne hankaloittaa osaltaan lisää kansainvälisten osaajien ja investointien houkuttelua.</p>	<p>5. Muutoskyvyyden sekä moniammatillisen, organisaatorajat ylittävän yhteistyön toimintamallien merkitys korostuu toimintaympäristön nopeissa muutoksissa.</p>
<p>2. Tampereen kaupungin strategiasa tavoitellaan tulevaisuuden edelläkävijyyttä panostamalla koulutukseen, kansainvälisten osaajien houkutteluun ja luodaan monipaikkaisen työn kaupunkia.</p>	<p>4. Kuntien muuttuvat roolit ja pienenevät budjetit hyvinvointialueen perustamisen myötä korostavat tarvetta vaikuttaville ja tehokkaille, data- ja tekoälypohjaisille elinkeinopalveluille.</p>	<p>6. Kriisien sävyttämässä ajassa kaupunkiseutu pyrkii ymmärtämään yritysten erilaisia tilanteita ja tarjoamaan palveluita elinkeinotoiminnan kehittämisen ja kasvun tueksi. Tiedolla johtaminen ja ennakoitukyky korostuvat.</p>

Esimerkkejä teeman mahdollisista toimenpidekokonaisuuksista.		
<p>1. Osaajatärpeisiin vastaaminen erilaisilla kansainvälisillä ja kansallisilla toimenpiteillä. Seudun kehittäminen tulevaisuuden osaajien kotina ja tiiviimpi korkeakoulu-yritys-yhteistyö.</p>	<p>2. Tiedolla johtamisen käytäntöjen kehittäminen ja asiakkaiden palvelutarpeiden ennakoiva tunnistaminen.</p>	<p>3. Palvelujen kohdentaminen tukemaan vihreää siirtymää ja digitalisaatioasteen nostamista sekä kasvun mahdollistaminen liiketoiminnan uudistumista tukemalla.</p>
<p>4. Kaupunkiseudun lumovoiman vahvistaminen sekä saavutettavuuden parantaminen (mm. tontit, kaupunkiseudun sisäinen julkinen liikenne, kansainväliset yhteydet, imago, kieli).</p>	<p>5. Yritys- ja työvoimapalvelujen kehittäminen tekoälyyn pohjautuvia digitaalisia ratkaisua hyödyntämällä.</p>	<p>6. Muutosjoustavuuden kehittäminen, yhteistyö ennakoitukykyden parantamiseksi.</p>

” Osaajapula on noussut uudella tavalla esille. Sen varmistaminen ja ennakoiminen, että on oikeanlaista osaamista tällä seudulla. Jo pelkästään volyymin kannalta, mutta myös alojen kannalta, onko riittävästi osaajia siellä. Tarvitaan joustavia täydennyskoulutusmalleja, jotka varmistavat, että teollisuus pysyy kilpailukykyisenä.”

V Reagointikyky kansainvälisen toiminta- ympäristön muutoksessa

Vuosi 2022 on tuonut mukanaan globaaleja mullistuksia yritysten toimintaan ja toimintaympäristöön. Tampereen kaupunkiseudun nopeimmin kasvavat yritykset ovat omassa arvoketjuissaan kietoutuneita globaaliin talouteen ja siinä tapahtuviin muutoksiin. Sota Euroopassa, nopeasti kiihtyvä inflaatio, mittavat raaka-ainepulat ja viiveet toimitusketjuissa ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat välittömästi tai välillisesti lähes jokaisen teknologia- ja teollisuusyrityksen toimintaan. Vaikka kaupunkiseutu ei voi hallita globaaleja kehityskulkuja, se voi varautua ja kasvattaa muutokkyvykkyytään eri tavoin, kuten mukautumalla aktiivisesti kansainväliseen työvoiman liikkumiseen sekä tekemällä investointeja omavaraisuuteen kriittisillä teknologia-alueilla. Euroopan turvallisuustilanteen muuttuessa nopeasti, myös Suomen maariski näyttöytyy erilaisena kansainvälisen liiketoiminnan ja osajien liikkuvuuden näkökulmasta. Turvallisuutta ja maariskin kasvamista tulee toimialoitain arvioida ja tunnistaa toimenpiteet, joihin kaupunkiseutuna voimme tarttua.

Esimerkkejä teeman perusteluista.

1. Muuttuva turvallisuustilanne ja Suomen maariskin kasvaminen.	2. Raaka-aine- ja komponenttipula.	3. Energian ja maakaasun saataavuusongelmat ja hinnannousu.
4. Venäjälle etabloituneiden yritysten realisoituvat riskit.	5. Venäjän viennin ja tuonnin loppuminen.	6. Kiihtyvä inflaatio.

Esimerkkejä teeman mahdollisista toimenpidekokonaisuuksista.

1. Hankeaktivointi ja yritystarpeisiin vastaavan, suoran vihreän siirtymän EU-rahoituksen varmistaminen tukee myös Venäjän viennin loppumisesta kärsiviä aloja ja uusien alihankintaketjujen muodostamista.	2. Vihreän, kohtuuhintaisen energian ja biokaasun riittävän tarjonnan varmistaminen auttaa omavaraisuuden lisäämisessä suhteessa Venäjään.	3. Muutosjoustavuuden kehittäminen ja elinkeinotoimijoiden tiiviimpi yhteistyö toimintaympäristön äkillisiin muutoksiin reagoinnissa.
4. Yhteistyö kansainvälisten osajien houkuttelussa ja Ukrainan pakolaisten työllistämässä.	5. Vahvempi yhteistyö investointien houkuttelussa kriittisillä teknologia-alueilla.	6. Elinkeinotoimijoiden yhteistyö muutostilanteisiin liittyvässä tiedottamisessa ja tapahtumissa.